

DOMSTOLENS DOM
av den 30 november 1976*

I mål 21/76

har Gerechtshof (appellationsdomstol) i Haag till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 1 i protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställande av domar på privaträttens område, i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Handelskwekerij G. J. Bier BV, med säte i Nieuwerkerk aan den IJssel (Nederländerna), och

stiftelsen **Reinwater**, med säte i Amsterdam,

å ena sidan

och

Mines de Potasse d'Alsace SA, med säte i Mulhouse,

å andra sidan.

Begäran avser tolkningen av begreppet "den ort där skadan inträffade" i artikel 5.3 i konventionen av den 27 september 1968.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden H. Kutscher, avdelningsordförandena A. M. Donner och P. Pescatore samt domarna J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart och A. O'Keefe,

generaladvokat: F. Capotorti,
justitiesekreterare: A. Van Houtte,

meddelar följande

* Rättegångsspråk: nederländska.

dom

DOMSKÄL

- 1 Genom dom av den 27 februari 1976, som inkom till domstolens kansli den 2 mars 1976, har Gerechtshof i Haag, i enlighet med protokollet av den 3 juni 1971 om tolkningen av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställande av domar på privaträttens område (nedan kallad konventionen) ställt en fråga om tolkningen av artikel 5.3 i den konventionen.
- 2 Det framgår av domen om hänskjutande att tvisten, som genom överklagande upptagits vid Gerechtshof, på detta stadium gäller frågan om domstolen i första instans i Rotterdam och nederländska domstolar i allmänhet är behöriga att avgöra en talan som väckts av ett handelsträdgårdsföretag med hemvist inom den första instansens jurisdiktion och av stiftelsen "Reinwater", vars syfte är att främja förbättringen av vattenkvaliteten i Rhenbäckenet, mot Mines de Potasse d'Alsace SA, med hemvist i Mulhouse i Frankrike, angående förorening av vattnet i floden Rhen genom utsläpp i floden av saltavfall från motpartens företag.
- 3 Det framgår av handlingarna i målet att den handelsträdgård som drivs av den förstnämnda klaganden för bevattningen huvudsakligen är beroende av vatten från Rhen, vars höga salthalt enligt klaganden skadar hans odlingar och tvingar honom att vidta kostsamma åtgärder för att begränsa skadorna.
- 4 Klagandena har anfört att den stora ökningen av Rhens salthalt huvudsakligen beror på de stora utsläppen från Mines de potasse d'Alsace och har förklarat att de av detta skäl valt att väcka talan om skadestånd mot det företaget.
- 5 Genom dom av den 12 maj 1975 förklarade sig domstolen i Rotterdam obehörig att avgöra denna talan, med den motiveringen att talan enligt artikel 5.3 i konventionen inte omfattades av den domstolens behörighet utan av behörigheten för den franska domstolen inom vars område det omtvistade utsläppet har skett.
- 6 Sedan Bier och Reinwater överklagat denna dom till Gerechtshof i Haag, har den domstolen ställt följande fråga till EG-domstolen:

"Skall uttrycket 'den ort där skadan inträffade' i artikel 5.3 i konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens

område som undertecknades i Bryssel den 27 september 1968, tolkas som 'den ort där skadan inträffade (där skadan inträdde eller visade sig)' eller som 'den ort där den handling som hade skadan till följd företogs (där handlingen företogs eller underläts)'?"

- 7 I artikel 5 föreskrivs att "talan mot den som har hemvist i en konventionsstat kan väckas i en annan konventionsstat: ... 3. om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade ...".
- 8 Denna bestämmelse skall tolkas inom ramen för det system för fördelning av behörighet som finns i avdelning II i konventionen.
- 9 Grunden i detta system är enligt artikel 2 att behörigheten i allmänhet tillfaller domstol i den stat där motparten har sitt hemvist.
- 10 I artikel 5 föreskrivs emellertid en del särskilda behörighetsregler, där valet beror på sökanden.
- 11 Denna valmöjlighet har införts med hänsyn till att det i vissa fall, ur processföringsynpunkt, föreligger en särskilt nära förbindelse mellan tvisten och den domstol som kan föreläggas att avgöra den.
- 12 Om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden medges sålunda i artikel 5.3 att sökanden väcker talan vid domstolen i den ort "där skadan inträffade".
- 13 Innebörden av detta uttryck är i konventionssammanhang oklar i de fall den ort där den handling företogs som ligger till grund för skadan är belägen i en annan medlemsstat än den ort där skadan inträffade. Så är t. ex. fallet beträffande förorening av luft eller vatten utanför en medlemsstats gränser.
- 14 Uttrycket "den ort där skadan inträffade" lämnar i samtliga språkversioner av konventionen frågan öppen om man i den beskrivna situationen skall välja handlingsorten eller skadeorten som anknytningspunkt vid bestämmandet av domstols behörighet, eller om man skall ge sökanden frihet att välja mellan dessa två anknytningspunkter.
- 15 I detta sammanhang bör påpekas att allt efter omständigheterna kan handlingsorten lika väl som skadeorten utgöra en betydelsefull anknytningspunkt för att bestämma domstols behörighet.

- 16 Ett skadeståndsansvar utanför avtalsförhållanden kan nämligen endast komma i fråga om det kan fastställas ett orsakssamband mellan skadan och den handling som ligger till grund för skadan.
- 17 Med tanke på det nära sambandet mellan de olika faktorerna vid all skadeståndsskyldighet, bör inte företräde ges åt någon av de ovannämnda anknytningspunkterna med uteslutande av den andra, eftersom de var för sig efter omständigheterna kan vara särskilt betydelsefulla från bevis- och processföringsynpunkt.
- 18 Ett exklusivt val skulle vara än mer olämpligt, då artikel 5.3 genom den vittomfattande formuleringen omfattar ett stort antal olika typer av skadeståndsansvar.
- 19 Betydelsen av uttrycket ”den ort där skadan inträffade” i artikel 5.3 skall alltså tolkas så att det ger sökanden frihet att väcka talan antingen på skadeorten eller på handlingsorten.
- 20 Till stöd för denna lösning kan för det första anföras att valet av endast handlingsorten i många fall skulle medföra att behörigheten enligt artikel 2 och behörigheten enligt artikel 5.3 i konventionen sammanföll, så att den sistnämnda bestämmelsen skulle förlora sin ändamålsenliga verkan.
- 21 För det andra skulle valet av endast skadeorten i de fall handlingsorten inte är densamma som den ansvariga personens hemvist utesluta en ändamålsenlig anknytning till behörigheten hos en domstol som finns särskilt nära orsaken till skadan.
- 22 Dessutom framgår det av en jämförelse mellan de nationella lagstiftningarna och rättspraxis beträffande fördelningen av domstols behörighet – såväl internt mellan olika fora som i internationella relationer – att utrymme skapats, om än genom olika juridiska tekniker, för de båda ifrågavarande anknytningskriterierna, och att de i flera stater används samtidigt.
- 23 Under dessa förhållanden har den tolkning som utvecklats ovan den fördelen att lösningar som arbetats fram vid olika nationella rättsinstanser inte kullkastas. I stället eftersträvas en enhetlighet, i enlighet med artikel 5.3 i konventionen, genom systematiseringen av lösningar som i princip redan används i de flesta medlemsstater.

- 24 Svaret på frågan blir alltså att i det fall den ort där en handling har företagits, som kan medföra ett skadeståndsansvar utanför avtalsförhållanden, och den ort där denna handling orsakat en skada inte är desamma, skall uttrycket "den ort där skadan inträffade" i artikel 5.3 i konventionen förstås så att det syftar på både skadeorten och handlingsorten.
- 25 Därav följer att sökanden kan välja mellan att väcka talan mot motparten antingen vid domstolen i skadeorten eller vid domstolen i den ort där den handling företogs som låg till grund för skadan.

Rättegångskostnader

- 26 De kostnader som har förorsakats regeringen i Frankrike, regeringen i Nederländerna och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla.
- 27 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid Gerechthof i Haag utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

- angående den fråga som genom dom av den 27 februari 1976 förts vidare av Gerechthof i Haag - följande dom:

I det fall den ort där en handling har företagits, som kan medföra ett skadeståndsansvar utanför avtalsförhållanden, och den ort där denna handling orsakat en skada inte är desamma, skall uttrycket "den ort där skadan inträffade" i artikel 5.3 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, förstås så att det syftar på både skadeorten och handlingsorten.

Därav följer att sökanden kan välja mellan att väcka talan mot motparten antingen vid domstolen i skadeorten eller vid domstolen i den ort där den handling företogs som låg till grund för skadan.

Kutscher

Donner

Pescatore

Mertens de Wilmars

Sørensen

Mackenzie Stuart

O'Keefe

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 30 november 1976.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

H. Kutscher
Ordförande